

De geschiedenis van Westzaan opnieuw beschreven

door WILLEM TIP/deel 89

De Grote Kerk nieuw ingericht

De ruimte van de Grote Kerk biedt mogelijkheden die er voor de restauratie niet waren. Bij de restauratie van 1966-1970 heeft men de vrijheid genomen, het interieur volledig nieuw in te richten. De kerk had tot de jaren zestig, naar 18e eeuwse stijl, een preekstoel omringd door banken voor de kerkenraad. Aan de preekstoel was ook het doopvont bevestigd. Preekstoel, banken en doopvont vormden samen de 'dooptuin'. Die was alleen door twee zij-ingangen te bereiken. In de besloten dooptuin werden de kinderen gedoopt, een herinnering aan de intimiteit van de oudkerkelijke doopkapel.

Na de restauratie is de dooptuin verdwenen. De preekstoel met het doopvont en de pelikaan eronder hangt nu volledig zichtbaar aan een andere pilaar. Restanten van het doophek staan als een museale afscheiding voor in de kerkruimte. Verdwenen zijn ook de eiken kerkbanken in de vier zijbeuken. Vier ruime vakken zijn overgebleven, belegd met historische grafzerken. De oudste zerken liggen in de oostbeuk. De ruime vakken, goed verlicht met talrijke lampen, hebben een multifunctionele taak. Ze zijn voor veel doeleinden te gebruiken. Een van die doeleinden is het houden van tentoonstellingen.

Vanaf 1973 worden die ook een tiental jaren lang georganiseerd. De eerste tentoonstelling, 'Kikkers in de kerk', is dadelijk een evenement dat een grote belangstelling trekt. Pers en radio zijn aanwezig bij de opening. Duizenden bezoekers trekken langs de tentoongestelde kikkers in alle maten en uitvoeringen. Ook veel Westzaners. Kikkers zijn immers het zinnebeeld van het dorp. Tot 1982 worden de tentoonstellingen voortgezet. Daarna valt het initiatief ten offer aan het neergaande economische getij. Zaanstad beëindigt haar subsidie, gevolgd door de provincie.

Archeologische vondsten

Nieuwe activiteiten komen voor de zomertentoonstelling in de plaats. In 1986 is Westzaan doel van het populaire, door de televisie ondersteunde Kerkepad. Achtduizend bezoekers trekken door de Grote Kerk, het Rechthuis, de Schoolmeester en de Zuidervermaning. Voor het eerst zijn in de kerk de archeologische vondsten te zien van de Westzener Klaas Kok. Hij heeft het vaatwerk in de loop van vele jaren opgegraven in de weilanden rond Westzaan. Een archeologische opleiding heeft hij niet gevolgd. Zijn intuïtie is hem voldoende. Die leidt hem naar de meest interessante vindplaatsen.

Tijdens de tentoonstelling wordt hij 'niet loof', uitleg te geven. In december 1990 krijgen de archeologische vondsten van Klaas een definitieve plaats in de kerk. Na zijn overlijden zijn ze ondergebracht in een stichting, de Kok-Voogt Stichting (1989).

Zes grote vitrines tonen vanaf dat ogenblik de 450 meest bijzondere stukken uit zijn verzameling. Eenmaal per jaar organiseert de Stichting in de volgende jaren een uitgebreide tentoonstelling waarbij op de bodemvondsten toelichting wordt gegeven. Ook is

er dan steeds een tweede tentoonstelling in de kerkruimte. Westzane kunstenaars krijgen gelegenheid hun werk te tonen. In 1991 is de torenval van 1843 het onderwerp van een groot theaterproject. Er is dreigende orgelmuziek en er zijn veel lichteffecten. Schijnwerpers verlichten alom het kerkinterieur. Tijdens de laatste voorstelling op 27 april 1991 valt in de verre omtrek het licht uit. Niet echter in de kerk. De toneelverlichting heeft haar eigen generator. Het torenvalproject is een ongekend succes, ook financieel. Het eindigt met een overschot van bijna vierduizend gulden. Dit bedrag vindt in 1996 een bestemming in een theaterproject voor kinderen in De Kwaker.

Orgelrestauratie

In 1991 viert de kerk het 250-jarig bestaan van het gebouw en tegelijk het 125-jarig bestaan van het orgel. Het betekent de start van een reeks werkzaamheden aan het 19de eeuwse instrument, waarbij de klank weer zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat wordt teruggebracht. Verschillende orgelbouwers leveren aan de restauratie een bijdrage: de firma's Klop (mechaniek) en Elbertse (pijpwerk, 2002). Door de inspanningen van de actieve orgelcommissie van de Grote Kerk wordt het bovendien mogelijk het orgel vervolgens uit te breiden met een vrij pedaal (Nijssen, 2008). Voor het eerst sedert de bouw in 1866 is het

instrument daarmee geschikt voor de vertolking van een breed orgelrepertoire.

De Intocht

In 1997 verrijkt de Stichting Kok-Voogt de kerk met een tegeltableau. Het achttiende eeuwse tableau stelt de Intocht in Jeruzalem voor. Een gravure uit 1659 heeft als voorbeeld gediend. Tot het begin van de jaren zeventig sierde het de schoorsteen van het historische pand Kerkbuurt 9. De verzamelaar die destijds het tableau van de eigenaar kocht, is echter bereid het naar Westzaan terug te verkopen. Op de Open Monumentendag, 12 september 1997, vindt de feestelijke onthulling plaats.

Getoonde beelden: Westzane digitale beeldbank

Nieuwe kerkrestauratie

Na de restauratie van de jaren zestig zijn tegen de eeuwwisseling dak en muren van de Grote Kerk opnieuw aan herstel toe. De meest opvallende wijziging die bij deze gelegenheid onder advies van architect Van Eyk uit Castricum wordt toegepast, betreft de kleurstelling in het kerkinterieur. Naar het voorbeeld van barokke kerken in het buitenland schildert men nu de gebogen delen van de wanden en het stucplafond okergeel. De rechte vlakken blijven wit als tevoren. In 2005 is de restauratie voltooid. ■

Orgelconcerten in de Grote Kerk te Westzaan

Op **20 juli** is het jaarlijkse orgelspektakel waarbij hoofdzakelijk verzoekennummers worden gespeeld. Opvallend is dit jaar dat er veel bekende liederbewerkingen en psalmen zijn gevraagd van bekende Nederlandse organisten die inmiddels al zijn overleden zoals Feike Asma, Klaas Jan Mulder, Willem Hendrik Zwart. Mede door de prachtige klanken van het schitterende orgel in de Grote Kerk is het een feest om dit uit te voeren.

Dub de Vries (www.dubdevries.nl)

Op **16 augustus** is er een Zomeravondorgelconcert in de Grote Kerk. De bekende organist André Knevel (uit Canada) bespeelt dan het prachtige orgel. André is sinds jaren, wanneer hij op tournee is door Europa, te gast in de concertserie. Hij heeft weer een mooi programma samengesteld waar u ruim een uur lang van kunt genieten!

Joost Rijken

Toegang voor beide concerten is gratis (koffie en thee ook), wel is er een collecte t.b.v. het orgelfonds. Aanvang: 20.00 uur. De koffie en thee staan vanaf 19.15 uur klaar.